

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

NOTATKI Z INNYCH ZAMÓWIEŃ Z SUGESTIAMI MIERNIKÓW

Wykonawcy na podstawie spostrzeżeń dokonanych w trakcie wykonywania poszczególnych zamówień w Projekcie pilotażowym byli zobowiązani przekazać **notatki zawierające propozycje zagadnień, problemów czy zjawisk**, które powinny być monitorowane/mierzone, dla których konieczne jest opracowanie mierników, dzięki którym możliwa będzie ocena postępu procesu rewitalizacji oraz jego końcowa ewaluacja. Notatki z propozycjami były zbierane z wielu działań Projektu (z wyłączeniem prac ekspertów) i posłużyły do sporządzenia kompleksowego zestawu mierników dla procesu rewitalizacji centrum Łodzi. Propozycje i sugestie dotyczyły wyłącznie zakresu wykonywanego zamówienia (np. stanu budynków czy partycypacji społecznej i działań aktywizacyjnych). W zamierzeniu były one wyłącznie wskazówkami, na jakie obszary, zjawiska czy problemy należy zwrócić uwagę podczas przygotowania zestawu mierników.

Notatka A **Opracowanie dokumentacji w zakresie ekspertyzy technicznej i pełnej inwentaryzacji budowlanej dla kamienic położonych w obszarze pilotażowym**

Propozycje zagadnień, dla których konieczne jest opracowanie mierników, umożliwiających dokonanie oceny postępu procesu rewitalizacji oraz jego końcowa ewaluacja. Sugerowane badanie następujących kryteriów ewaluacyjnych:

1. zmiana wielkości mieszkań - dostosowanie wielkości mieszkań do obecnych wymagań "rynkowo-popytowych". W założeniach do remontu nieruchomości należy uwzględnić jako niedopuszczalne projektowanie lokali mieszkalnych $\leq 100 \text{ m}^2$ oraz $\geq 20 \text{ m}^2$ powierzchni. Należy projektować lokale mieszkalne o wielkości (40-60-metrowych), które są

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

najbardziej poszukiwane na rynku lokali komunalnych. Będzie to mierzalny parametr dostosowania powierzchni mieszkań do potrzeb najemców. Wykaz powierzchni i ich rozpisanie na poszczególne lokale mieszkalne i użytkowe jest integralną częścią każdego opracowania inwentaryzacji (przed i po remoncie).

2. nowy układ funkcjonalny lokali mieszkalnych – z wniosków płynących z wykonanych opracowań wynika konieczność przebudowy funkcjonalnej budynków nieruchomości. Wszystkie lokale mieszkalne i użytkowe muszą spełnić wymagania obowiązujących norm i przepisów. Likwidacja niedoświetlonych pomieszczeń, konieczność uwzględnienia węzłów sanitarnych w każdym lokalu mieszkalnym i użytkowym, nadanie pomieszczeniom właściwie ulokowanej funkcji.

3. stan techniczny nieruchomości podlegających opracowaniom – remont budynków nieruchomości w ramach działań rewitalizacyjnych musi zakładać poprawę stanu technicznego i estetyzację nieruchomości, w szczególności w zakresie:

- wymiana/wzmocnienie elementów konstrukcyjnych – stropy międzykondygnacyjne, więźby dachowe, wzmocnienie ścian fundamentowych, biegi schodowe oraz podesty klatek schodowych
- wykonanie izolacji pionowych i poziomych
- remont elewacji z odtworzeniem elementów detalu architektonicznego, balkonów, wymianą stolarki okiennej i drzwiowej
- modernizacja wewnętrznej infrastruktury (instalacje)
- przyłączenie nieruchomości do sieci ciepła systemowego- likwidacja pieców węglowych
- remont klatek schodowych
- remont prześwitów bramowych
- zagospodarowanie terenów podwórzy z uwzględnieniem terenów rekreacyjnych i zieleni, wymianą nawierzchni, odtworzeniem ogrodzeń- zmiany będą widoczne na planach sytuacyjnych- integralna część inwentaryzacji i ekspertyz

4. inwentaryzacja istniejących w nieruchomościach mediów- infrastruktury, która powinna w ramach rewitalizacji zostać zmodernizowana lub wykonana nowa np. przyłączenie poszczególnych nieruchomości do sieci ciepła systemowego

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

Notatka B Opracowanie zestawu analiz w zakresie funkcjonowania i zagospodarowania nieruchomości na wybranym obszarze Łodzi

Bazując na dokonanych przez DTZ i Fest Architekci analizach i badaniach dotyczących wysokości stawek czynszu oraz liczby pustostanów przeprowadzonych w ramach wykonania zestawu analiz w zakresie funkcjonowania i zagospodarowania nieruchomości na wybranym obszarze Łodzi” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 rekomendujemy opracowanie następujących mierników:

Tabela Proponowane mierniki i przewidywany skutek ich wprowadzenia

Obszar	Miernik	Skutek
STAWKI CZYNSZU	Badanie przepływu klientów na głównej ulicy handlowej (ul. Piotrkowskiej)	Badania liczby klientów odwiedzających ul. Piotrkowską są kluczowe dla zrozumienia specyfiki zachowań zakupowych, odwiedzających ulice handlowe. Powinny one być pogłębione i obejmować monitorowanie długości pobytu, liczbę odwiedzonych placówek, częstotliwość wizyt, sezonowe wahania oraz wahania ruchu pieszego o różnych porach dnia. Zwiększenie liczby odwiedzających ul. Piotrkowską doprowadzi do poprawy warunków handlowych placówek tam zlokalizowanych i ograniczy poziom pustostanów.

Obszar	Miernik	Skutek
	Współczynnik czynszu do obrotu w lokalach miejskich	Miernik obrazuje faktyczną sytuację lokali handlowych. Wskaźnik pozwala ocenić ekonomiczną zdolność najemcy do utrzymania placówki handlowej i jego stabilność finansową. Narzędzie przydatne w formułowaniu polityki najmu lokali miejskich.
	Baza profilu handlowego najemców	Narzędzie pozwalające na śledzenie zmian profilu handlowego/ usługowego najemców przy głównych ulicach i ocenę zmian pod kątem zgodności z kierunkiem określonym, jako optymalny w polityce najmu Urzędu Miasta Łodzi
PUSTOSTANY	Stopa pustostanów lokali użytkowych (rekomendowane badanie w odstępach pół – lub rocznych)	Miernik pozwalający na bieżąco monitorować sytuację najmu na obszarze oraz na identyfikację miejsc potencjalnego nasilenia się pustoszenia lokali użytkowych.
	Katalog budynków nieużytkowanych – aktualizacja w cyklu rocznym	Narzędzie monitorujące skalę pustostanów na analizowanym obszarze
	Procent objęcia terenów objętych badaniem Miejskimi Planami Zagospodarowania Przestrzennego będącymi narzędziem określenia warunków istotnych z punktu widzenia inwestora	Ułatwienie inwestorom prognozowania kosztów inwestycji i remontów. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, prowadzące do spadku ilości budynków i działek nieużytkowanych.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

Notatka C Opracowanie zestawu analiz i diagnoz dotyczących kryteriów wyboru miejsc zamieszkania w Łodzi

W ramach Projektu pn. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 przeprowadzono badania, których rezultatem są trzy raporty

- „Analiza kryteriów wyboru miejsca zamieszkania przez mieszkańców Łodzi”
- „Analiza przestrzenna wyboru miejsc tymczasowego zamieszkania przez studentów”
- „Diagnoza warunków zamieszkania dla obszaru pilotażowego”

Podczas opracowywania wymienionych wyżej raportów stanowiących wstęp do rewitalizacji zidentyfikowano obszary i zakres zmian, które są najistotniejsze z punktu widzenia mieszkańców Łodzi. Dla ewaluacji procesu rewitalizacji ważnym jest odwołanie się do wskaźników, które pozwoliły na rozpoznanie największych problemów w przestrzeni miejskiej wymagających interwencji w pierwszej kolejności. Poniżej opisano wybrane na podstawie znaczenia dla procesu rewitalizacji wskaźniki mierzące poziom jakości przestrzeni miasta w kontekście warunków mieszkaniowych.

- Ogólna ocena warunków życia w Łodzi
 - Subiektywna ocena poziomu jakości życia w Łodzi mieszkańców wskazuje na ich identyfikację z miastem oraz postrzeganie przestrzeni miejskiej. Zwiększenie udziału osób zadowolonych mieszkaniem w Łodzi jest istotną informacją wskazującą na skuteczność działań rewitalizacyjnych.
- Opinia na temat zamieszkania w centrum
 - Obecnie znaczna część mieszkańców nie jest zainteresowana (nawet hipotetycznie) mieszkaniem w centrum. Zmiana wizerunku centrum

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

miasta w opinii mieszkańców jest miernikiem efektów rewitalizacji. Zwiększenie liczby mieszkańców zainteresowanych przeprowadzką do centrum miasta świadczyć będzie o zwiększeniu jego atrakcyjności na skutek działań rewitalizacyjnych.

- Chęć pozostania studentów w mieście po studiach
 - Określenie jak kształtuje się liczba osób studiujących, które planują pozostać po studiach w Łodzi jest cenną informacją odnośnie do atrakcyjności miasta dla ludzi młodych i jego potencjału rozwoju. Działania rewitalizacyjne powinny zwiększyć poziom identyfikacji studentów z miastem.
- Ocena wizualna budynków mieszkalnych
 - Ocena wizualna budynków mieszkalnych obejmuje szereg elementów takich jak np.: stan elewacji zewnętrznej oraz wewnętrznej, stan drzwi wejściowych do budynku, stan stolarki okiennej w częściach wspólnych i mieszkaniach. Ze względu na wskazywanie przez mieszkańców tego aspektu, jako wymagającego poprawy ocena estetyki budynków po działaniach rewitalizacyjnych będzie miernikiem sukcesu tego procesu.
- Poziom infrastruktury administracyjnej budynku
 - Infrastruktura administracyjna budynku obejmuje następując elementy: stan oznaczeń adresowych budynków, dogodne umieszczenie skrzynek pocztowych, stan domofonów do bram wejściowych, do klatek schodowych i na piętrach. Jest to element infrastruktury miejskiej istotny z punktu widzenia czytelności przestrzeni, która ma duże znaczenie dla komfortu mieszkańców i osób odwiedzających Łódź.
- Stan ocieplenia elewacji budynków
 - Ze względu na zły stan ocieplenia większości budynków z obszaru pilotażowego oraz znaczny wpływ tego elementu na komfort życia mieszkańców wskaźnik ten jest jednym z istotniejszych, który pozwoli ocenić skuteczność działań rewitalizacyjnych w zakresie poprawy jakości warunków mieszkalnych.
- Stan infrastruktury związanej z przemieszczaniem się

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

□ Infrastruktura związana z przemieszczaniem się obejmuje wszelkie udogodnienia dla niepełnosprawnych oraz wózków dziecięcych, określa również stan chodników. Obecnie zidentyfikowano znaczące braki w tym zakresie na terenie miasta. Tym samym ocena tego aspektu w kontekście działań rewitalizacyjnych jest niezbędna do wykazania ich efektywności.

- Podłączenie do ciepłej wody z wodociągów oraz centralnego ogrzewania

□ Podłączenie budynków do poszczególnych elementów infrastruktury wskazuje na rozwój infrastruktury miejskiej. W przypadku Łodzi największe braki odnotowano w zakresie podłączenia budynków do centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody z wodociągu. Jeżeli w przypadku działań rewitalizacyjnych będą przewidziane prace nad podłączeniem budynków do tego typu instalacji, wskaźnik liczby obiektów posiadających te udogodnienia będzie wskazywał na skuteczność podejmowanych działań.

- Ogólna ocena elementów ekosystemu

□ Jest miernikiem poziomu życia mieszkańców w zakresie warunków środowiskowych będących wynikiem oceny poziomu hałasu oraz czystości i jakości powietrza. Ze względu na to, iż znacznym mankamentem Łodzi zdaniem mieszkańców jest wysoki poziom hałasu. Zmniejszenie się odczucia hałaśliwości w obrębie miasta wykazałoby skuteczność działań rewitalizacyjnych ukierunkowanych na poprawę jakości przestrzeni publicznej (tworzenie stref wolnych od ruchu ulicznego, zmniejszenie natężenia ruchu ulicznego, powstawanie terenów zielonych).

- Jakość punktów usługowych i dopasowanie ich oferty do potrzeb mieszkańców

□ Pomimo, iż w Łodzi znajduje się duża liczba punktów usługowych i poziom ich dostępności jest wysoki wzrost jakości oferowanych usług może wskazywać na poprawę jakości oferty usługowej oraz zwiększenie atrakcyjności gospodarczej miasta na skutek przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. Efektywnym miernikiem tego zjawiska jest opinia mieszkańców na temat jakości usług oraz ich dopasowania do potrzeb.

Powyższe propozycje wskaźników mierzących jakość rewitalizacji wskazują obszary wymagające najbardziej znaczących interwencji w zakresie rewitalizacji miasta Łodzi, a tym samym w trakcie oraz po realizacji działań z

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

zakresu rewitalizacji powinny być monitorowane, w celu ewaluacji oraz określenia jakości i dynamiki zmian.

Notatka D Opracowanie zestawu rekomendacji i modeli dla prowadzenia procesu rewitalizacji w centrum Łodzi

Zgodnie z umową nr P/D/BRR/2015 z dnia 2.04.2015 Wykonawca przedkłada listę spostrzeżeń z dotychczasowej realizacji zamówienia, a dotyczących zagadnień, problemów i zjawisk, które powinny być objęte systemem monitorowania i system mierników w celu oceny postępu procesu rewitalizacji w Łodzi.

Najczęściej w kontekście oceny procesów rewitalizacyjnych wymienia się takie zjawiska (i odpowiadające im mierniki) jak przestępczość, bezrobocie czy bieda.

W niniejszej notatce pragniemy zwrócić uwagę na jeszcze inne aspekty oceny działań rewitalizacyjnych, które w naszej ocenie powinny podlegać monitoringowi:

1. Zachowanie interdyscyplinarności i kompleksowości tematycznej procesu rewitalizacji

W świetle poczynionych obserwacji obecne działania rewitalizacyjne nie zawsze uwzględniają wszystkie niezbędne elementy procesu. W szczególności dotyczy to wzajemnego powiązania elementów technicznego, przestrzennego, społecznego i ekonomicznego celem uzyskania synergii w zakresie pożądanych skutków interwencji publicznej.

W naszej ocenie konieczne jest monitorowanie czy działania rewitalizacyjne przynoszą pożądane efekty w każdej z wymienionych płaszczyzn.

2. Tworzenie miejsc pracy dla lokalnych społeczności w obszarach rewitalizowanych

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

Konsultanci uważają, że należy objąć monitoringiem zjawiska związane z tworzeniem miejsc pracy skierowanych do lokalnych społeczności w obszarach, w których podejmowane są działania. Wydaje się, że w dotychczasowych działaniach niewielka jest liczba inicjatyw dotyczących kreowania nowych miejsc pracy, które skutkowałyby poszerzeniem oferty w tym zakresie dla mieszkańców danego obszaru. Przy czym, należy odróżnić powyższe działanie od wprowadzanie na obszar rewitalizowany nowych usług, których zadaniem jest np. ożywienie przestrzeni, ale które nie są bezpośrednio adresowane do mieszkańców danego obszaru (np. pracownie dla twórców na Księżym Młynie).

Należy zatem monitorować czy w wyniku podejmowanych działań rewitalizacyjnych powstają miejsca pracy, które mogą stanowić ofertę dla lokalnej społeczności.

3. Aktywność społeczna, kulturalna, obywatelska mieszkańców

Jednym z istotnych celów projektów rewitalizacyjnych powinna być redukcja beznadziei i bierności oraz wzrost szeroko pojętej aktywności mieszkańców terenów rewitalizowanych. W związku z tym konieczna jest ocena tej aktywności wśród zjawisk i mierników pozwalających dokonać ewaluacji działań rewitalizacyjnych.

4. Objęcie procesami renowacji kamienic wspólnot mieszkaniowych i budynków prywatnych

Większość dotychczasowych działań miasta skoncentrowana była na majątku komunalnym. Tym samym można wskazać na brak wystarczającej uwagi dla kamienic wspólnot mieszkaniowych i innych właścicieli prywatnych. Miasto nie miało zbyt wiele pomysłów na współpracę oraz wsparcie prywatnych właścicieli, w tym właścicieli lokali w ramach wspólnot mieszkaniowych oraz lokalnych drobnych przedsiębiorców. Pozytywnym przykładem jest tu inicjatywa "Zielone podwórka".

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

W opinii Wykonawcy postęp w procesie rewitalizacji w tym zakresie powinien być mierzony udziałem mieszkańców / prywatnych właścicieli w działaniach i programach rewitalizacyjnych inicjowanych przez Miasto.

5. Wzmacnianie / zachowanie struktur społecznych

W dotychczasowych działaniach można zaobserwować zjawisko istotnej zmiany struktury osób zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym w tym przerwania więzi i wzajemnych relacji osób tam do tej pory zamieszkujących. W niektórych przypadkach można mówić nawet o demontażu struktur społecznych, gdyż niewielka część mieszkańców wraca do uprzednio zajmowanych lokali. Takie działanie nie spełnia podstawowego założenia procesu rewitalizacyjnego, który powinien być adresowany przede wszystkim do lokalnej społeczności.

W opinii Wykonawcy potrzebne jest badanie zarówno założeń przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a następnie ich efektów w zakresie wzmacniania / zachowania struktur społecznych w obszarze poddanym rewitalizacji.

6. Zaangażowanie kapitału prywatnego w proces rewitalizacji

Większość dotychczasowych działań rewitalizacyjnych opiera się na finansowaniu ze środków publicznych. Pożądane jest zaangażowanie środków prywatnych właścicieli, czy potencjalnych inwestorów, co wymaga wyjścia do nich z ofertą lub wzbudzenia ich zainteresowania (choćby niewielkie wsparcie lub zachęty ze strony Miasta).

Monitorowaniu należy poddać udział środków prywatnych właścicieli i inwestorów zaangażowanych w działania na obszarze rewitalizowanym.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

Podejmowane przez samorząd i inne podmioty działania powinny być ukierunkowane na trwałość i kontynuację procesów rewitalizacyjnych. W tym znaczeniu monitoring zjawisk (m.in. tych wymienionych powyżej) powinien być prowadzony nie tylko po zakończeniu danego „projektu rewitalizacyjnego”, ale także w dłuższym okresie.

Notatka E Opracowanie zestawu analiz i rekomendacji w zakresie społeczno-gospodarczej sytuacji obszaru pilotażowego

Dwie zasady, które warto wziąć pod uwagę przy planowaniu systemu monitorowania. Po pierwsze, jeżeli system ma pokazywać realną zmianę społeczną, trzeba uczynić go narzędziem mierzącym przede wszystkim efekty działań w odniesieniu do sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców analizowanego terenu, a więc wskaźniki, na które wpływ może mieć celowana interwencja publiczna na analizowanym obszarze. Oczywiście niektóre wskaźniki mogą też dotyczyć także oceny procesów, ale bardziej miarodajny dla pomiaru zmian społecznych będzie system wskaźników składający się przede wszystkim z rezultatów działań. Generalnie możemy wyróżnić dwa rodzaje wskaźników mierzących efekty:

1. Wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców analizowanego obszaru– w zakresie jakości życia, środowiska w którym żyją i pracują mieszkańcy analizowanego obszaru. Wpływ na wartości tych wskaźników ma szereg różnych czynników, np. decyzje indywidualne osób, ogólna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju, ale także polityka publiczna szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, itp.

2. Wskaźniki efektów działań na rzecz mieszkańców analizowanego obszaru- będące odzwierciedleniem bezpośrednim działań podejmowanych przez instytucje kreujące politykę na szczeblu regionalnym, dotyczące np. inicjatywy w kreowaniu działań polityki publicznej, stosowanie innowacyjnych rozwiązań, nakłady finansowe na poszczególne obszary, które przynoszą określone zwroty. Dotyczą więc tych kwestii, które świadczą o jakości działań na szczeblu regionalnym.

Należy podkreślić, że efekty działań rewitalizacyjnych mogą być analizowane zarówno w obszarze wskaźników rezultatów, jak i wskaźników produktów, należy jednak precyzyjnie określić do której kategorii dany wskaźnik zalicza się. Trzeba wziąć jednak pod uwagę, że na wskaźniki

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

rezultatu ma wpływ szereg czynników niezależnych od polityki publicznej, co tylko potwierdza konieczność wyraźnego rozdzielenia obu kategorii wskaźników.

Po drugie, aby ułatwić proces i obniżyć koszty gromadzenia danych, warto system oprzeć w istotnej części na wskaźnikach gromadzonych częściowo przez różne instytucje (np. GUS, Policja, Szkoły, MOPS, PUP) i w ramach współpracy wynegocjować albo przekazywanie już gotowych danych (wykorzystując jedynie agregację lub desegregację danych z innych pomiarów), albo wypracować mechanizm zbierania dodatkowych danych dla analizowanych kwartałów, w tym w ramach badań zleconych. Istotne jest także określenie interwałów czasowych zbierania informacji dla każdej z kategorii danych, ze względu na charakter danych oraz długotrwałość procesów społecznych, które w założeniu powinna inicjować interwencja publiczna. Uzasadnione w tej kwestii jest nawiązanie współpracy z Regionalnym Obserwatorium Integracji Społecznej w Łodzi.

Poniżej przedstawiono podstawowe wskaźniki według zidentyfikowanych obszarów, istotnych z punktu widzenia prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Niemniej jednak należy zwrócić uwagę na kilka kwestii:

- Poniższy wykaz został oparty na przeglądzie literatury w tej kwestii i doświadczeniach Wykonawcy w realizacji projektów z zakresu badań społecznych.
- Wskazany poniżej katalog wskaźników nie jest wyczerpujący i powinien być uzupełniony podczas tworzenia spójnej koncepcji w zakresie mierzenia działań o charakterze rewitalizacyjnym. Stanowić może punkt wyjścia do dalszych prac w ramach spójnego systemu monitorowania zmian wywołanych celową interwencją publiczną na analizowanym obszarze rewitalizowanym.
- Wskazane wskaźniki powinny zostać także zweryfikowane pod kątem możliwości ich pozyskania na poziomie obszaru rewitalizowanego.
- Po weryfikacji dostępności wskaźników do każdego z nich powinno być wskazane źródło pozyskania oraz interwał czasowy, w ramach którego zmiany danego wskaźnika powinny być monitorowane.

- Niezmiernie istotne jest uchwycenie zmian w czasie monitorowanych wskaźników w stosunku np. do całej Łodzi, czy innych obszarów rewitalizowanych.

Wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców	Wskaźniki efektów działań
Struktura gospodarstw domowych oraz sytuacja rodzinna	
<ul style="list-style-type: none"> • Struktura gospodarstw domowych wg liczby członków, struktury wieku i wykształcenia głowy gospodarstwa domowego • Odsetek rodzin niepełnych (jeden rodzic/małżonek) • Liczba nastoletnich matek (poniżej 18 roku życia) (np. na 1000 mieszkańców) • Liczba dzieci pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego • Liczba rodzin objętych opieką kuratora sądowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin z analizowanego obszaru przypadająca na 1 kuratora sądowego • Liczba samotnych matek korzystająca z instytucjonalnych forma wsparcia z analizowanego obszaru •
Zdrowie	
<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób uzależnionych od alkoholu / 1000 mieszkańców (lub w razie braku dostępności do danych liczba osób lecząca się w publicznych placówkach z powodu alkoholizmu) • Liczba osób uzależnionych od narkotyków / 1000 mieszkańców (lub w razie braku dostępności do danych liczba osób lecząca się w publicznych placówkach z powodu uzależnienia od narkotyków) • Liczba osób 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba pacjentów przypadających na 1 lekarza podstawowej opieki zdrowotnej • Wskaźniki dostępności wyspecjalizowanych usług opieki zdrowotnej • Liczba osób biorących udział w programach związanych profilaktycznymi badaniami i profilaktyką zdrowotną • Liczba i struktura osób otrzymujących świadczenia opiekuńcze i rehabilitacyjne • Liczba osób uzależnionych

<p>niepełnosprawnych wg typów niepełnosprawności oraz posiadania orzeczenia o niepełnosprawności</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współczynniki zgonów wg przyczyn 	<p>od narkotyków lub alkoholu korzystająca z publicznych i społecznych placówek wsparcia oraz Liczba dostępnych miejsc w tego typu placówkach</p>
<p>Edukacja i opieka nad dziećmi</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Struktura wykształcenia wg wieku i płci • Liczba uczniów przypadających na jeden oddział w szkołach wg typów • Odsetek nieobecności uczniów szkół wg typów w ciągu roku szkolnego (w procentach) • Liczba postępowań administracyjnych ws. naruszenia obowiązku szkolnego bądź obowiązku nauki (w grupie do 16 roku życia, w grupie 16-18 lat) • Odsetek uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych • Wyniki egzaminów gimnazjalnych i maturalnych w stosunku do wyników w całej Łodzi • Odsetek uczniów przedwcześnie kończących naukę (ang. <i>early school leavers</i>). • Odsetek osób w wieku 15-24 lata biernych zawodowo i edukacyjnie (ang. <i>not in employment, education or training</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela (w przeliczeniu na 1 etat) w szkołach podstawowych, gimnazjalnym, liceach, technicach, zasadniczych szkołach zawodowych działających na danym terenie lub skupiających młodzież z analizowanego obszaru • Liczba przyznanych stypendiów, nagród dla dzieci i młodzieży • Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu wg typów szkół • Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego w stosunku do liczny dzieci w wieku przedszkolnym • Liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach) w stosunku do liczby dzieci w wieku 0-3 lata, • Liczba opiekunów dziennych do dzieci • Liczba dzieci, którym nie

<ul style="list-style-type: none"> Wskaźniki aktywności edukacyjnej osób w wieku 25 lat i więcej wg wieku, płci, wykształcenia 	<p>przyznano miejsc w żłobku oraz w przedszkolu</p>
<p>Zaangażowanie na rynku pracy</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Stopa bezrobocia wg wieku, płci, wykształcenia Stopa bezrobocia długotrwałego wg wieku, płci i wykształcenia Udział biernych zawodowo wg wieku, płci i wykształcenia Wskaźnik zatrudnienia wg wieku, płci i wykształcenia Liczba osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> Osoby korzystające ze wsparcia PUP wg typów wsparcia Skuteczność zatrudnieniowa działań skierowanych do osób z analizowanego obszaru Liczba osób, którym udało się znaleźć pracę dzięki wsparciu PU
<p>Zasoby gospodarstw domowych</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Standard wyposażenia mieszkań (co/pieca węglowe/piec gazowy; łazienka/wc w mieszkaniu, itp.) mierzone np. ankietą – odsetek osób deklarujących, że posiadają określony standard wyposażenia Posiadanie dodatkowego wyposażenia domowego (np. mikrofalówka, zmywarka, etc) Posiadanie domowych urządzeń ICT Dostęp do telefonu/Internetu/TV, np. liczba gospodarstw domowych (na 1000 mieszkańców) bez dostępu do telefonu 	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc rzeczowa udzielana mieszkańcom
<p>Wykluczenie społeczne i sytuacja finansowa mieszkańców</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • Wykluczeni społecznie wg przyczyn Wysokość dochodu na jednego członka rodziny • Struktura źródeł dochodu mieszkańców (praca najemna, działalność, renty/emerytury, świadczenia społeczne, itp.) • Struktura wydatków gospodarstw domowych (np. trzy kategorie: udział wydatków na mieszkanie, udział wydatków na żywność, udział wydatków na pozostałe kategorie dóbr/usług) • Struktura zadłużenia mieszkańców (zadłużenie względem gminy/zadłużenie w systemie bankowym/zadłużenie w instytucjach parabankowych) • Zasięg, głębokość i trwałość ubóstwa (agregatowe indeksy ubóstwa) 	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek osób uczestnicząca w projektach z zakresu integracji społecznej • Odsetek osób pobierających świadczenia społeczne wg typów świadczeń • Odsetek osób pobierająca świadczenia społeczne długotrwale (tj. powyżej 36 miesięcy) • Średnia wartość udzielonego wsparcia na jedną osobę w zł • Liczba miejsc dostępnych w placówkach z zakresu pomocy i integracji społecznej (domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki specjalistycznego poradnictwa) • Liczba osób korzystających z wsparcia tych placówek (kluby integracji społecznej, centra integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywizacji zawodowej) • Liczba pracowników socjalnych przypadająca na 2000 mieszkańców
<p>Gminna gospodarka mieszkaniowa (oceny subiektywne – satysfakcja, oceny obiektywne – zasoby i procesy)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Struktura własnościowa lokali użytkowych i mieszkalnych na danym terenie i jej zmiany w 	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowolenie z lokalizacji zajmowanego mieszkania • Zadowolenie z rozmiaru zajmowanego mieszkania

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

<p>czasie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowolenie ze sposobu gospodarowania przez administratora budynkiem • Zadowolenie z relacji społecznych panujących w budynku/najbliższym otoczeniu • Zadowolenie z jakości usług publicznych dostępnych w pobliżu budynku • Wielkość zasobu komunalnego w danym kwartale (liczba, metraż) • Jakość zasobu (np. odsetek mieszkań z niezależnymi sanitariatami, odsetek mieszkań z przyłączami do gminnej infrastruktury energetyczno-ciepłowniczej) • Długość postępowania administracyjnego (przeciętny czas rozpatrzenia wniosku i wydania decyzji (w dniach roboczych)) • Długość oczekiwania na mieszkanie (przeciętny czas oczekiwania na mieszkanie komunalne od uzyskania decyzji (w tygodniach))
<p>Bezpieczeństwo publiczne i przestępczość</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Przemoc w rodzinie • Samobójstwa • Przestępczość nieletnich (tzn. liczba wszystkich wykroczeń/przestępstw popełnianych przez osoby 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wykrytych przestępstw/wykroczeń na analizowanym terenie lub popełnionych przez mieszkańców analizowanego obszaru

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

<p>poniżej 18 roku życia)</p> <ul style="list-style-type: none"> Przestępczość w szkołach i innych placówkach oświatowych (dane Policji) Kradzieże samochodów (dane Policji) Włamania do mieszkań (dane Policji) Wandalizm (np. liczba zgłoszonych policji aktów zniszczenia publicznego) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba funkcjonariuszy policji na 1000 mieszkańców Liczba strażników miejskich przypadająca na 1000 mieszkańców Liczba interwencji Policji i Straży Miejskiej na analizowanym terenie Liczba wydanych Niebieskich Kart
<p>Kapitał społeczny</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Poziom zaufania do innych ludzi Sieci wsparcia (do kogo mieszkańcy w razie problemów zwracają się wg podstawowych kategorii) Liczba fundacji, stowarzyszeń, klubów sportowych, innych organizacji społecznych działających na badanym terenie (na 1000 mieszkańców) Liczba osób należących do klubów/stowarzyszeń/etc. (na 1000 mieszkańców) Liczba projektów zgłoszonych z danego obszaru do budżetu partycypacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> Poziom zaufania mieszkańców do instytucji publicznych Liczba organizacji pozarządowych działających na analizowanym terenie wspartych przez gminę lub jej jednostki Wykaz obszarów z zakresu działań instytucji publicznych szczebla gminnego, które podlegały konsultacjom z mieszkańcami wg sposobów konsultacji (bezpośrednie, poprzez stronę internetową, itp.)
<p>Aktywność kulturalna</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Ilość wydarzeń/imprez kulturalnych, w których wzięli udział mieszkańcy 	<ul style="list-style-type: none"> Ilość wydarzeń/imprez kulturalnych, która odbyła się na analizowanym terenie

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

	dzięki wsparciu miasta
Jakość życia	
<ul style="list-style-type: none"> • Subiektywny wskaźnik jakości życia i zadowolenia z jego poszczególnych elementów 	

Notatka F **Opracowanie i przygotowanie wieloletniego programu edukacyjnego pt. „Nasza Łódź” wspierającego proces rewitalizacji centrum Łodzi wraz z przeprowadzeniem lekcji pilotażowych w łódzkich placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Miasto Łódź, z wyłączeniem przedszkoli miejskich**

Sugerujemy badanie kilku kryteriów ewaluacyjnych:

Trwałość - po:

- Ilość nauczycieli zaangażowanych w projekt po pilotażu
- Ilość placówek zaangażowanych w projekt po pilotażu
- Czy nauczyciele korzystają ze scenariuszy umieszczonych w podręczniku i na tronie internetowej programu.
- Czy nauczyciele korzystają z podręcznika programu.
- Czy nauczyciele wykorzystują wypracowane pomoce naukowe.
- Czy nauczyciele skorzystali z Voucherów do instytucji kultury.
- Ile klubów Detektywów Łódzkich kontynuuje działanie po pilotażu.

Skuteczność:

- Czy szkolenia odniosły skutek – czy wprowadziły pojęcie rewitalizacji i wyjaśniły jej aspekty
- Czy nauczyciele wiedzą w jaki sposób wprowadzać pojęcie w placówkach.
- Czy lekcje modelowe odniosły skutek, czy dla nauczycieli były to zajęcia przybliżające obszary tematyczne projektu.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- Czy podręcznik daje praktyczną wiedzę i stanowi bazę informacji do wprowadzenia pojęć oraz zagadnień związanych z projektem.

Notatka H Opracowanie i przeprowadzenie programu partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji centrum Łodzi

1. POTRZEBY

Na ile potrzeby poszczególnych interesariuszy, a zwłaszcza mieszkańców, przedsiębiorców, członków organizacji pozarządowych, innych organizacji prowadzących działalność społeczną, kulturalną i religijną, były zaspokajane przed, w trakcie i po zakończeniu rewitalizacji.

- Jaki procent interesariuszy z ww. grup uznał, że cele rewitalizacji uwzględniają ich realne potrzeby? – minimum 60% interesariuszy z każdej z grup. (trafność)
- Jaki procent interesariuszy z ww. grup uznał, że ich potrzeby są zaspokajane w większym stopniu po zakończeniu rewitalizacji niż w okresie ją poprzedzającym? – minimum 60% interesariuszy z każdej z grup (skuteczność).
- **Uwaga:** Te same dwa wskaźniki można zastosować do badania ww. grup w jakimś okresie po zakończeniu rewitalizacji (np. 2 lata, 5 lat itd.) i jeśli nie zmniejszą się te wskaźniki (np. o więcej niż 10 punktów procentowych) to wtedy będzie można mówić o trwałości zmian w odniesieniu do uwzględnienia realnych potrzeb i realizacji tych potrzeb.

2. JAKOŚĆ ŻYCIA I ZASPOKOJENIE POTRZEB RÓŻNYCH GRUP (osób młodych, rodzin z dziećmi, seniorów, osób niepełnosprawnych)

Na ile działania podjęte w ramach rewitalizacji przyczyniły się do powstania przestrzeni miejskiej bardziej przyjaznej do codziennego funkcjonowania, życia, pracy, prowadzenia działalności.

- Jaki procent mieszkańców z ww. grup częściej korzysta z infrastruktury miejskiej w swojej okolicy w celu wypoczynku i

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

rekreacji?– minimum. 60% przedstawicieli poszczególnych grup (skuteczność).

- Jaki procent mieszkańców z ww. grup częściej korzysta z usług w swojej okolicy, w porównaniu z okresem przed rewitalizacją? – minimum 60% przedstawicieli poszczególnych grup (skuteczność).
- Jaki procent mieszkańców dostrzega pozytywne zmiany w poniższych wymiarach? – minimum 60% mieszkańców zaobserwowało zmiany na korzyść w przynajmniej 6 wymiarach (trafność, skuteczność – poziom satysfakcji).
 - Bardziej przyjazne otoczenie architektoniczne w śródmieściu,
 - Więcej zieleni w śródmieściu,
 - Lepiej zorganizowany transport publiczny,
 - Lepiej zorganizowany ruch drogowy,
 - Więcej przestrzeni publicznych przyjaznych dzieciom i rodzinom z dziećmi,
 - Więcej przestrzeni publicznych przyjaznych seniorom,
 - Lepsze dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb niepełnosprawnych,
 - Większa możliwość korzystania z placówek kulturalnych, takich jak biblioteki, domy kultury itp.,
 - Większa możliwość korzystania z ogólnodostępnych miejsc integracji społecznej, takich jak świetlice sąsiedzkie i środowiskowe, kluby seniora itp.,
 - Lepsza dostępność niezbędnych usług w śródmieściu,
 - Zwiększony poziom bezpieczeństwa w śródmieściu.
- **Uwaga:** Te same wskaźniki można zastosować do badania ww. grup w jakimś okresie po zakończeniu rewitalizacji (np. 2 lata, 5 lat itd.) i jeśli nie zmniejszą się (np. o więcej niż 10 punktów procentowych) to wtedy będzie można mówić o trwałości zmian w odniesieniu do jakości życia i zaspokojenia potrzeb różnych grup.

3. ODWRÓCENIE PROCESU DEGRADACJI OBSZARU

- Czy i o ile procent na zrewitalizowanym terenie zmniejszyły się:
 - Bezrobocie (ocena np. w oparciu o dane PUP),

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- Ubóstwo (ocena w oparciu o dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, MOPSu),
 - Przystępczość (ocena w oparciu o dane ze statystyk policyjnych),
 - Liczba wypadków i kolizji (ocena w oparciu o dane ze statystyk policyjnych),
 - Problemy edukacyjne (ocena w oparciu o poziom zdawalności egzaminów, miejsca szkół w rankingach).
- **Uwaga:** Aby trafnie przypisać zaobserwowane zmiany działaniom związanym z rewitalizacją należy również monitorować inne działania (reformy, zmiany ustaw itp.), które bezpośrednio bądź pośrednio mogą wpłynąć na wartości ww. wskaźników.

4. Czy i o ile procent zwiększyły się:

- Liczba mieszkańców śródmieścia? (ocena np. w oparciu o dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz dane UMŁ)
- Liczba przedsiębiorstw w śródmieściu? (ocena w oparciu o dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego i/lub CEIDG/KRS)
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej w śródmieściu? (jw.)
- Liczba organizacji społecznych? (jw.)
- Rozwój lokalnych przedsiębiorstw w śródmieściu? (ocena np. w oparciu o dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego – np. przychody przedsiębiorstw, liczba przedsiębiorstw, które przetrwały)
- Dostępność placówek użyteczności publicznej (ocena łączna i w podziale na kategorie)?
- Poziom uczestnictwa w kulturze i życiu publicznym mieszkańców zrewitalizowanych obszarów (ocena w oparciu o dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego)
- Liczba osób odwiedzających Łódź i Śródmieście? (np. w skali roku) – dane z Centrum Informacji Turystycznej w Łodzi.

5. O ile poprawiła się jakość:

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- Infrastruktury technicznej (liczba kilometrów/metrów wyremontowanych dróg, wymiany nawierzchni, remonty chodników etc.)?
- Obiektów budowlanych (ile budynków podlegało generalnym remontom, na ilu obszarach)?
- Przestrzeni publicznej i półprywatnej (liczba nowych latarni, zagospodarowanych nowych terenów zielonych, rekultywowanych terenów zielonych, zainstalowanych ławek itp)?

Stanu środowiska naturalnego (ile wprowadzono rozwiązań poprawiających energooszczędność, ochronę środowiska, rodzaj rozwiązań)?

6. DIALOG ZE SPOŁECZNOŚCIĄ LOKALNĄ I JEJ AKCEPTACJA DLA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Skuteczność akcji informacyjnej

- Jaki procent mieszkańców/gospodarstw domowych zostało bezpośrednio poinformowanych o działaniach rewitalizacyjnych?
- Jaki procent mieszkańców rewitalizowanych budynków uznał, że informacja o procedurach i przebiegu działań jest wystarczająca?
- Jaki procent przedsiębiorców prowadzących działalność w rewitalizowanych budynkach uznało, że informacja o procedurach i przebiegu działań jest wystarczająca?
- Jaki procent członków organizacji pozarządowych i prowadzących działalność kulturalną lub religijną w rewitalizowanych budynkach, uznało, że informacja o procedurach i przebiegu działań jest wystarczająca?

Aktywny udział

- Ile osób wyraziło swoją opinię na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych?
- Ile osób wzięło udział w działaniach promocyjnych związanych z rewitalizacją?
- Jaki procent osób, które wzięły udział w konsultacjach społecznych, oceniło, że ich opinia została uwzględniona w działaniach rewitalizacyjnych?

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- O ile wzrosła aktywność mieszkańców w zakresie podejmowania lokalnych inicjatyw w porównaniu z okresem wcześniejszym?
- Jakie sposoby zostały zastosowane w zakresie udzielania mieszkańcom informacji zwrotnej?
- Jaka część postulatów zgłoszonych podczas konsultacji została wdrożona w procesie rewitalizacji?

Mierniki - Propozycje zagadnień, problemów i zjawisk

*Wykonawca na podstawie spostrzeżeń dokonanych w trakcie wykonywania Zamówienia przekaże Zamawiającemu w formie elektronicznej (edytowalnego pliku w objętości max. 10 tys. znaków) **notatkę zawierającą propozycje zagadnień/probleatów/zjawisk**, które powinny być monitorowane/mierzone, dla których konieczne jest opracowanie mierników, dzięki którym możliwa będzie ocena postępu procesu rewitalizacji oraz jego końcowa ewaluacja. Notatki z propozycjami będą zbierane z wielu działań Projektu i posłużą do sporządzenia kompleksowego zestawu mierników dla procesu rewitalizacji centrum Łodzi przez innego wykonawcę. Propozycje i sugestie dotyczyć będą wyłącznie zakresu wykonywanego Zamówienia (w tym wypadku np. ...). W zamierzeniu mają one być wyłącznie wskazówkami, na jakie obszary, zjawiska czy problemy należy zwrócić uwagę podczas przygotowania zestawu mierników. Sporządzenie notatki nie powiększy w istotny sposób zakresu opracowania, nie zachodzi zatem konieczność wyszczególnienia jej jako odrębnego czy kosztownego działania.*

Notatka I

Usługa polegająca na zidentyfikowaniu, zorganizowaniu sieci współpracy i wsparciu działań różnych podmiotów prowadzących działania na obszarze Strefy Wielkowiejskiej, jak organizacje pozarządowe, animatorzy, artyści, instytucje kultury, podmioty ekonomii społecznej itp. w programie animacji społecznej w procesie rewitalizacji centrum Łodzi

Koncepcja Programu Animacji Społecznej polega na zidentyfikowaniu, zorganizowaniu sieci współpracy i wsparciu działań różnych podmiotów prowadzących działania na obszarze Strefy Wielkowiejskiej, takich jak

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

organizacje pozarządowe, animatorzy, artyści, instytucje kultury, podmioty ekonomii społecznej w procesie rewitalizacji centrum Łodzi.

Program Animacji Społecznej obejmuje cztery zadania:

- a) Zidentyfikowanie i pozyskanie bezpośrednich Wykonawców Końcowych zadań o charakterze animacji społecznej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji.
- b) Zorganizowanie sieci współpracy oraz systemu transferu wiedzy i doświadczeń pomiędzy Wykonawcami Końcowymi.
- c) Stworzenie systemu planowania mikrodziałań z zakresu animacji społecznej w sposób adekwatny do zdiagnozowanych problemów i zasobów społecznych oraz przygotowanie w tym systemie Programu Animacji Społecznej.
- d) Stworzenie systemu finansowania zaplanowanych mikrodziałań i zarządzanie tym systemem do końca realizacji Zamówienia.

Działania w wyżej wymienionych zadaniach, zidentyfikowane problemy oraz proponowane wskaźniki, zagadnienia i zjawiska:

- a) **Zidentyfikowanie i pozyskanie bezpośrednich Wykonawców Końcowych zadań o charakterze animacji społecznej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji:**

Działania w zakresie zadania a):

- identyfikacja poprzez zasoby dostępne w internecie i ich weryfikacja.
- praca bezpośrednio w przestrzeniach miasta
- system poleceń, działania networkingowe
- współpraca z realizatorami innych działań związanych z rewitalizacją
- kontakty z radami osiedli, przedstawicielami wspólnot mieszkaniowych, parafiami, radnymi miejskimi reprezentującymi obszar Strefy Wielkowiejskiej
- kontakty z lokalnymi przedsiębiorcami i usługodawcami
- informacja i działania w mediach społecznościowych

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- obecność animatorów w terenie

Wskaźniki:

- ilość zarejestrowanych w Bazie Wykonawców Końcowych, w tym ilość NGO, osób fizycznych, grup nieformalnych, instytucji, przedsiębiorców
- ilość Wykonawców Końcowych deklarujących pracę w poszczególnych obszarach: kultura, edukacja, przestrzeń, pomoc społeczna, itp.

Rekomendacje, problemy, zjawiska:

- Współpraca z realizatorami innych działań związanych z rewitalizacją (Program Partycypacji, Program Edukacji), która umożliwiłaby wymianę wiedzy i doświadczeń zarówno na poziomie realizatorów programów, jak i uczestników programów, m.in. w zakresie zidentyfikowania i pozyskania bezpośrednich Wykonawców Końcowych, mapy zasobów, potencjałów i potrzeb
- Dłuższy okres czasowy na pracę animatorów w terenie, dający większą możliwość bezpośredniego i systematycznego kontaktu, poinformowania o idei i korzyściach z udziału w programie dla Wykonawców Końcowych
- Zabezpieczenie w Programie Animacji Społecznej środków na promocję PAS w formie plakatów i bezpłatnej gazetki PAS, które umożliwią szerszą informację o programie dla społeczności lokalnej.

b) Zorganizowanie sieci współpracy oraz systemu transferu wiedzy i doświadczeń pomiędzy Wykonawcami Końcowymi.

Do utworzenia sieci współpracy służą:

- 2 Laboratoria Społeczne i 2 Fora służące uruchomieniu refleksji i integracji (I poziom) oraz edukacji obywatelskiej w działaniu (II poziom)

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- praca animatorów w terenie
- bezpośrednie kontakty Wykonawców Końcowych

Wskaźniki:

- ilość laboratoriów społecznych (obecnie 2)
- ilość forów (obecnie 2, rozpoczynające i podsumowujące)

Rekomendacje, problemy, zjawiska:

- Laboratoria Społeczne i Fora realizowane poza okresem wakacyjnym
- Forum jako wydarzenie, co najmniej raz w roku, podsumowujące dotychczasowe działania w ramach programu, uwspólniające wiedzę, umiejętności, zbierające kolejne refleksje uczestników. Fora powinny być również wydarzeniem rozpoczynającym i kończącym program.
- Laboratoria i Fora spełniają rolę integracyjną i edukacyjną. Rekomendujemy dodatkowe laboratoria w tematach, które odpowiedzą na zgłoszone potrzeby wzmocnienia Wykonawców Końcowych w konkretną wiedzę, umiejętności i postawy niezbędne do aktywizowania i angażowania mieszkańców.
- Laboratoria jako jednodniowe spotkania warsztatowe i panele dyskusyjne z ekspertami, przeznaczone dla mniejszych grup zainteresowanych tematem.
- Zaangażowanie w działania instytucji kultury, które już mają doświadczenia w działaniach animacyjnych, posiadają odpowiednie zasoby, np. Muzeum Sztuki ms2 (dotychczasowe doświadczenia m.in.: ms³ re:akcja, Galeria džinsów, Ekologie miejskie).

c) Stworzenie systemu planowania mikrodziałań z zakresu animacji społecznej w sposób adekwatny do zdiagnozowanych problemów i zasobów społecznych oraz przygotowanie w tym systemie Programu Animacji Społecznej.

Realizacja tego zadania odbywa się poprzez:

- Laboratoria i Fora (informacje jw.)

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- Grupy Animacji Lokalnej
- Program Animacji Społecznej. Planowanie PAS oparte jest o Mapę zasobów, potencjałów i wyzwań animacyjnych, Społeczność Wyobrażona, Katalog narzędzi animacyjnych, Plan Wykonawczy

Wskaźniki:

- ilość GALi
- ilość podmiotów współpracujących w ramach GAL
- struktura" GALi - różnorodność podmiotów w strukturze GAL
- ilość GALi z podziałem na poziom funkcjonalności czyli partnerstwa, które są na etapie grupy inicjującej powstanie GAL, bądź na poziomie współpracy projektowej lub na poziomie wskazującym na trwałość partnerstwa

Rekomendacje, problemy, zjawiska:

- Grupa Animacji Lokalnej to grupa animatorów lokalnych, np. aktywistów, przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i biznesu, którzy tworzą partnerstwo społecznościowe w mikrospołecznościach na rzecz lokalnego rozwoju opartego o łączenie zasobów i potencjałów. Można uznać, iż inicjatorzy wspólnych działań w ramach mikrowsparcia są początkiem GALa. Z naszych doświadczeń wynika, że na stworzenie takiego partnerstwa społecznościowego potrzeba czasu, by partnerzy mogli się poznać i wypracować kolejne wspólne działania. Jako przykład GALa, który wykazuje trwałość partnerstwa społecznościowego możemy podać Społecznie Zaangażowanych, którzy jednak ma już 5letnie doświadczenie pracy.
- Grupę Animacji Lokalnej może połączyć teren działania, bądź temat.
- Wskazane byłoby, gdyby GAL miał miejsce, w którym mógłby pracować ze społecznością lokalną oraz animatora/mentora, który wesprze ich w procesie tworzenia się grupy i organizowania społeczności lokalnej.
- Program Animacji Społecznej powinien być zaplanowany na okres kilku lat, by wprowadzić zmianę w społeczności lokalnej.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

d) Stworzenie systemu finansowania zaplanowanych mikrodziałań i zarządzanie tym systemem do końca realizacji Zamówienia.

Działania:

W konkursie na mikrowsparcie złożono 92 wnioski, z czego 43 otrzymały mikrowsparcie.

Wskaźniki w zakresie mikrowspaciu, wskazujące na zaangażowanie mieszkańców Strefy Wielkowiejskiej w zmianę:

- ilość złożonych wniosków złożonych przez mieszkańców Strefy Wielkowiejskiej
- ilość wniosków, które otrzymały dofinansowanie w ramach Konkursu na mikrowsparcie
- ilość mieszkańców objętych działaniami mikrowsparcia
- ilość inicjatyw realizowanych w partnerstwie (projekty połączone, projekty współpracujące)

Rekomendacje, problemy, zjawiska:

- Minimalna długość trwania mikrodziałania - 6 miesięcy, by osoby mogły planować zmianę, pracę z mieszkańcami itp.
- Warto wzmocnić działania informacyjne wewnątrz UMŁ, co może usprawnić niektóre procedury, uzyskiwanie zgody, pozwoleń itp. Udaje się to przy Budżecie Obywatelskim i warto korzystać z tych doświadczeń.
- Należy doprecyzować kwestie praw autorskich do produktów mikrodziałań. Dla wielu działań mikro-wsparcie stanowi jedynie "start-up". Konieczność oddania prawa autorskich do stron www komplikuje kontynuację działań.
- Należy zdecydowanie wydłużyć czas realizacji mikrodziałań, obecne 2 miesiące uniemożliwiły realizację projektów wprowadzających

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

realne zmiany, aktywizację mieszkańców itp.; spora część działań to projekty "wydarzeniowe", np. pikniki lub jednorazowe akcje.

- Warto korzystać z generatora wniosków. Testowany przez Centrum OPUS generator w innym programie grantowym znacznie upraszcza składanie wniosków i sprawozdawczość.
- Konieczne jest wsparcie dla wykonawców w kwestiach formalnych, dla wielu z nich (szczególnie grup nieformalnych i osób fizycznych) mikro-działanie było pierwszą okazją do kontaktu z UMŁ w celu załatwienia spraw formalnych.
- W związku z tym, że dofinansowano 43 wnioski na złożone 92, rekomendujemy zwiększenie środków finansowych na działania.
- Warto oprócz konkursów na mikrowsparcia, przewidzieć dofinansowanie działań interwencyjnych, które zostaną dostrzeżone jako wymagające interwencji.

Notatka J Opracowanie analizy zagrożeń dla procesu rewitalizacji Strefy Wielkomejskiej

- 1) Ubóstwo i wykluczenie społeczne** – np. na podstawie odsetka mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
- 2) Bezrobocie i brak aktywności zawodowej** – np. na podstawie:
 - a) odsetka mieszkańców bezrobotnych wg BAEL¹ i odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym biernych zawodowo wg BAEL (wskaźniki bardziej miarodajne, lecz droższe w pomiarze – wymagające badań terenowych) lub
 - b) stopy bezrobocia rejestrowanego (wskaźnik mniej miarodajny, lecz tańszy w pomiarze).

¹ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-bezrobotni-bierni-zawodowo-wg-bael/kwartalna-informacja-o-rynku-pracy-w-iv-kwartale-2014-r-,12,19.html>

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

Ze względu na ryzyko ewentualnego przemieszczenia problemów społecznych, zjawiska (1) i (2) powinny być monitorowane nie tylko w odniesieniu do obszaru zakwalifikowanego do rewitalizacji, lecz również w odniesieniu do populacji osób, które zamieszkiwały ten obszar w momencie rozpoczęcia wdrażania LPR (zalecanym sposobem pomiaru są ilościowe badania panelowe²).

Istotny wpływ na intensywność problemów społecznych mają również uwarunkowania niezwiązane z wdrażaniem LPR (np. koniunktura gospodarcza, polityka państwa w zakresie zabezpieczenia społecznego). Dlatego, w celu przybliżenia się do oszacowania *wpływu netto* wdrażania LPR, wskaźniki zjawisk (1) i (2) powinny mierzyć dystans pomiędzy intensywnością problemów społecznych występujących na obszarze zakwalifikowanym do rewitalizacji (oraz w populacji osób zamieszkujących ten obszar w momencie rozpoczęcia wdrażania LPR), a intensywnością problemów społecznych występujących w skali całego miasta.

3) Jakość kształcenia w szkołach znajdujących się w obrębie obszaru zakwalifikowanego do rewitalizacji – np. na podstawie edukacyjnej wartości dodanej³

² Tj. powtórzone z tą samą grupą respondentów.

³ <http://ewd.edu.pl/start/>

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

4) Stan i wykorzystanie zasobu komunalnego – np.:

- a) liczba budynków należących do zasobu komunalnego o zużyciu poniżej 30%
- b) liczba niewynajętych lokali użytkowych należących do zasobu komunalnego.

5) Pokrycie obszaru zakwalifikowanego do rewitalizacji Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego – np. % powierzchni objętej MPZP.

6) (Opcjonalnie:) Warunki jakości życia w obszarze zakwalifikowanym do rewitalizacji⁴. Porównanie sytuacji w momencie rozpoczęcia wdrażania LPR oraz sytuacji po zakończeniu realizacji Programu (ewentualnie także w połowie okresu realizacji). Przykładowe aspekty⁵:

- warunki mieszkaniowe
- komunikacja publiczna
- drogi
- przestrzeń publiczną
- bezpieczeństwo
- pomoc społeczną
- zdrowie
- edukacja
- kultura
- sport i rekreacja
- oferta handlowa
- środowisko przyrodnicze (tereny zielone, zanieczyszczenia, hałas)
- aktywność społeczna / obywatelska

⁴ Lub ewentualnie: wielkość różnic pomiędzy warunkami jakości życia w tym obszarze a warunkami jakości życia w skali całego miasta.

⁵ Porównaj: www.uml.lodz.pl/get.php?id=3561; <http://www.um.warszawa.pl/o-warszawie/warszawa-w-liczbach/jako-ycia>

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- relacje sąsiedzkie
- ogólny poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania.

